

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 588/2021-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Tatra Real Trade, a. s.**, Dunajská 25, Bratislava, IČO 35 729 465, zastúpenej MALICH advokátskou kanceláriou, s. r. o., Dunajská 25, Bratislava, IČO 47 256 991, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Malich, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 6/2020, 4 Obdo 7/2020 z 29. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **p r i j í m a** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. septembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rovnosť pred zákonom podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením všeobecného súdu uvedeným v záhlaví. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), priznať jej primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia. Okrem toho sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľka sa pred Okresným súdom Trenčín (ďalej len „okresný súd“) žalobou domáha proti mestu Trenčín (ďalej len „žalovaný“) zaplata sumy 1 914 813,17 eur s príslušenstvom. Právnym titulom je bezdôvodné obohatenie (zaplatená zábezpeka a preddavky), náhrada škody pozostávajúca z vynaložených

nákladov a ušlý zisk (nemožnosť iného využívania investícií) vzniknuté v súvislosti s chybným plnením žalovaného zo zmluvných vzťahov a porušením povinností žalovaného. Na základe zmluvy č. 318/2007 o zriadení vecného bremena z 11. apríla 2008 a zmluvy č. 319/2007 o uzatvorení budúcej kúpnej zmluvy z 11. apríla 2008 (ďalej len „predmetné zmluvy“) malo dôjsť k realizácii investície v podobe stavby a prevádzkovania podzemných garáží, k čomu nedošlo pre neskoršie zistený archeologický nález a jeho vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 38 Cb 130/2010-823 z 20. júna 2012 (ďalej aj „prvý rozsudok“) uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 225 492,92 eur s úrokom z omeškania, v časti o zaplatenie sumy 1 689 320,20 eur s úrokom z omeškania žalobu zamietol a sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalovanému 76 % trov konania. Tento rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 16 Cob 126/2012-1005 zo 16. septembra 2014 (spolu s prvým rozsudkom ďalej aj „pôvodné rozsudky“) a sťažovateľke bola uložená povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania.

4. Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 184/2015 z 26. augusta 2015 (ďalej len „prvý nález“) vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie a základného práva na ochranu majetku rozsudkom krajského súdu č. k. 16 Cob 126/2012 zo 16. septembra 2014 v spojení s prvým rozsudkom okresného súdu v časti zamietajúcej žalobu. V tomto rozsahu ústavný súd obidva pôvodné rozsudky zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Následne okresný súd čiastočným rozsudkom č. k. 38 Cb 130/2010-1114 z 10. novembra 2016 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 64 411,48 eur s úrokom z omeškania a medzitýmnym rozsudkom č. k. 38 Cb 130/2010-1154 z 10. novembra 2016 uznal sťažovateľkou uplatnený nárok na náhradu škody za obdobie od októbra 2009 do decembra 2011 z titulu náhrady skutočnej škody a ušlého zisku (ďalej len „nové rozsudky“). Krajský súd rozsudkami č. k. 16 Cob 22/2017-1303 a č. k. 16 Cob 23/2017-1318 z 13. júna 2018 nové rozsudky okresného súdu potvrdil (ďalej len „rozsudky odvolacieho súdu“).

6. Napadnutým rozhodnutím najvyšší súd na základe dovolania žalovaného zrušil rozsudky odvolacieho súdu aj nové rozsudky okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Po ustálení, že žalovaný v dovolaniach vymedzil právnu otázku spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 162/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a že dovolania sú prípustné, najvyšší súd posudzoval ich dôvodnosť. Zhrnul nosné závery pôvodných rozsudkov o absolútnej neplatnosti predmetných zmlúv a o občianskoprávnom režime záväzkových vzťahov z nich vyplývajúcich. Skonštatoval, že v ďalšom konaní po prvom náleze ústavného súdu boli zmluvy posúdené ako platne uzatvorené podľa Obchodného zákonníka, keďže súd deklaroval, že sa nimi zabezpečovali verejné potreby. Najvyšší súd považoval posúdenie (ne)platnosti predmetných zmlúv za prejudiciálnu otázku, od ktorej vyriešenia závisí rozhodnutie vo veci samej. V tej súvislosti dal do pozornosti uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 44/2010 z 31. januára 2012 [publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky č. 3/2013 pod č. 40 (R 40/2013)] a č. k. 1 Cdo 133/2009 z 29. apríla 2010, z ktorých citoval právnu vetu, resp. časti odôvodnení aplikovateľné na rozhodovanú vec.

7. Podľa najvyššieho súdu okresný súd a krajský súd po vrátení veci z ústavného súdu nepochybne postupovali v intenciách záverov prijatého nálezu. Najvyšší súd poukázal na význam princípu

právnej istoty vyjadreného v čl. 2 ods. 2 CSP, na zásadu minimalizácie zásahov do právomocí iných orgánov verejnej moci zo strany ústavného súdu a na jeho judikatúru vo vzťahu k preskúmvaniu skutkových a právnych záverov všeobecného súdu. Nespochybnil význam ústavného súdu a zaradil ho medzi najvyššie súdne authority. Uviedol, že pre rozhodovaciu činnosť súdov nižších inšancií je však v zmysle Civilného sporového poriadku osobitne významná rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu. Odcitoval právnu vetu rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 29/2017 z 24. januára 2018 prijatého 10. októbra 2018 občianskoprávnym kolégiom najvyššieho súdu ako judikát R 71/2018. Uzavrel, že pod pojem ustálenej rozhodovacej praxe nemožno zahrnúť rozhodnutia ústavných súdov Slovenskej republiky ani Českej republiky. Pre krajský súd ako odvolací súd mali byť pri posudzovaní otázky prejudiciality a nadväzujúcej otázky platnosti či neplatnosti predmetných zmlúv, ako aj voľby právneho režimu rozhodujúce rozhodnutia najvyššieho súdu. Ten je najvyššou súdnou autoritou, vo vzťahu ku ktorej zákonodarca zakotvil povinnosť dbať o jednotný výklad a používanie zákonov, prijímať stanoviská k zjednocovaniu výkladov zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a zverejňovať súdne rozhodnutia zásadného významu.

8. Z uvedených dôvodov ak krajský súd nezohľadnil zásadu a účinky prejudiciality a z už právoplatne vyriešenej otázky medzi stranami týkajúcej sa neplatnosti zmlúv a právneho režimu ich vzťahu nevychádzal, potom podľa najvyššieho súdu žalovaný opodstatnene namieta odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a nesprávne právne posúdenie súdmi nižšej inšancie. Dovolanie žalovaného preto považoval najvyšší súd za prípustné a dôvodné, čo odôvodňuje zrušenie rozsudkov odvolacieho súdu. Dôvody zrušenia sa vzťahujú aj na nové rozsudky, preto s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania ich najvyšší súd zrušil a vec vrátil okresnému súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Proti napadnutému rozhodnutiu sťažovateľka namieta:

a) Najvyšší súd konal v rozpore s princípom záväznosti právneho názoru uvedeného v rozhodnutiach ústavného súdu vyplývajúceho tiež zo zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorý sa vzťahuje na všeobecné súdy nižšieho stupňa, ako aj na dovolacie konanie a ktorý je premietnutím zákazu svojvôle a princípu právnej istoty. Kasačná záväznosť rozhodnutí ústavného súdu musí byť bezpodmienečne rešpektovaná všeobecnými súdmi bez možnosti modifikácie. Pre všeobecný súd sú záväzné aj precedentné rozhodnutia ústavného súdu, ktoré iba vo výnimočných prípadoch možno nerešpektovať, nie iba preto, lebo nie sú uvedené v rozhodnutí R 71/2018. Nerešpektovanie nálezu najvyšším súdom predstavuje nové porušenie ústavy. Prvý nález ústavného súdu mal jednoznačne kasačnú povahu, nebol vo svojich záveroch spochybnený v neskoršej rozhodovacej praxi. Žalovaný nepodal sťažnosť Európskemu súdu pre ľudské práva.

b) Najvyšší súd rozhodol o dovolaní napriek tomu, že neboli splnené podmienky pre jeho prípustnosť, najmä nebol správne definovaný dôvod prípustnosti a odôvodnenie dovolania. Dovolanie mal zamietnuť. Rozhodnutie o prípustnosti a dôvodnosti dovolania je svojvoľné, chybné a v rozpore s ústavnými kautelami práva na spravodlivý proces. Pod pojem ustálenej rozhodovacej

praxe všeobecných súdov možno bezpochyby zahrnúť aj rozhodnutia ústavného súdu vo vzťahu k naplneniu dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Najvyšší súd nerozlišoval medzi takmer bezvýnimočnou záväznosťou kasačného rozhodnutia ústavného súdu a precedentnou záväznosťou, čo bolo kľúčové pre vydanie nových rozsudkov a napadnutého rozhodnutia. Stotožnil sa s nesprávnou argumentáciou žalovaného o prekážke *res iudicata* a s účelovým porovnávaním rozdielnych skutkových situácií za pomoci teoretických úvah uvedených v označených rozhodnutiach najvyššieho súdu. V sťažovateľkou iniciovanom konaní išlo neustále o to isté konanie, jednotlivé nároky nevymáha duplicitne, preto rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 133/2009 a sp. zn. 1 Cdo 44/2010 nie sú aplikovateľné.

c) Najvyšší súd rozhodol spôsobom, ktorý nebol náležité a zrozumiteľne odôvodnený, jeho rozhodnutie je neurčité, nepreskúmateľné a zmätočné. Len sa stotožnil s argumentáciou žalovaného, ktorú formalisticky doplnil bez bližšieho posúdenia argumentov sťažovateľky. Nedal ústavne konformné odpovede na relevantné námietky sťažovateľky, nereagoval na ne, hoci o nich mal vedomosť a vyjadroval sa k nim aj žalovaný. Sťažovateľke neboli doručované všetky podania žalovaného v dovolacom konaní (vyjadrenie žalovaného k vyjadreniu sťažovateľky k dovolaniu).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

12. V ďalšom konaní bude ústavný súd predovšetkým skúmať, či sa najvyšší súd dopustil porušenia práva na ochranu vlastníctva a rovnosť všetkých foriem vlastníctva, práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru), práva na rovnosť pred zákonom podľa čl. 12 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím kasačnej povahy, ktoré je podľa sťažovateľky arbitrárne, nepreskúmateľné a nezohľadňuje účinky skoršieho nálezu ústavného súdu.

13. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľky uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

IV.

Prerokovanie návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia

14. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by

právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

15. Sťažovateľka považuje s odkazom na dôvody uvedené v ústavnej sťažnosti za potrebné čo najskôr zasiahnuť do stavu vytvoreného napadnutým rozhodnutím, aby súdy nižších stupňov, ktoré sú viazané týmto kasačným rozhodnutím, svojím konaním ďalej nepredlžovali tento stav a opätovne nevydali protiústavné rozhodnutie. Navrhovaný odklad vykonateľnosti podľa nej nie je v rozpore s verejným záujmom a je v súlade s princípmi právneho štátu. Odkladom by sa zabránilo pokračovaniu v konaní okresným súdom, ktorý by musel rozhodnúť v zmysle právneho názoru prijatého najvyšším súdom.

16. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach danej veci sťažovateľka nemala žiadať ústavný súd o odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, ale z jej strany bolo (z dôvodu procesnej subsidiarity) potrebné uprednostniť postup vyplývajúci z § 164 CSP, teda navrhnúť okresnému súdu prerušenie dotknutého konania z dôvodu podania ústavnej sťažnosti.

17. Ústavný súd vzhľadom na uvedené uzavrel, že v prerokúvanej veci neboli splnené podmienky na odklad vykonateľnosti v zmysle § 129 zákona o ústavnom súde, a preto rozhodol o návrhu sťažovateľky tak, ako to je uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. novembra 2021

Libor DUEA
predseda senátu